

В. С. Куля

асп., адвокат

науковий керівник: к.ю.н., доц. Н. В. Ільєва

СУТНІСТЬ ПРИНЦИПУ РІВНОСТІ УСІХ УЧАСНИКІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУ ПЕРЕД ЗАКОНОМ І СУДОМ

Судова система України функціонує засновуючись на принципах правосуддя, які закріплені у Конституції України, процесуальних кодексах України, Законі України «Про судоустрій та статус

суддів», Конвенції про захист прав і основоположних свобод. Дані принципи не оминають і адміністративний процес (як одну з форм здійснення правосуддя), який в сучасному суспільстві відіграє ключову роль у забезпеченні прав і свобод громадян, регулюванні відносин між державою та особами. Ч. 3 ст. 2 КАС України визначає окремо загальні і галузеві принципи адміністративного судочинства, і одним з таких є принцип рівності усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом.

Сутність цього принципу визначає не лише процесуальний аспект, але й важливі соціокультурні та правові аспекти, які впливають на функціонування правової системи. Актуальність досліджуваного питання зумовлена незначною науковою розробленістю та специфікою адміністративно-процесуальних правовідносин, в яких учасники даних правовідносин – не є рівними між собою у своїх процесуальних правах і обов'язках, але є необхідність їх урівняти якимось іншим чином з метою досягнення справедливості та законності.

Стаття 8 КАС України закріплює, що «усі учасники судового процесу є рівними перед законом і судом. Не може бути привілеїв чи обмежень прав учасників судового процесу за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками» [1, ст. 8]. Ч. 2 ст. 8 КАС України дозволяє виділити зі змісту досліджуваного принципу один з його елементів, який є лише вершиною айсбергу, адже значна доля його сутності просто прихована в інших нормативно-правових актах (наприклад вищезазначених) чи доктрині.

У Рішенні Конституційного Суду України від 12.04.2012 року № 9-рп/2012 щодо офіційного тлумачення положень ст. 24 Конституції України зазначено, що «кожен, тобто громадянин України, іноземець, особа без громадянства, має гарантовані державою рівні права на захист прав і свобод у судовому порядку та на участь у розгляді своєї справи у визначеному процесуальним законом порядку у судах усіх юрисдикцій, спеціалізацій і інстанцій...» [2].

В попередніх роботах ми зазначали, що «принцип рівності усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом є багатоскладовим. Він витікає з конституційного принципу рівності прав і свобод людини та рівності громадян перед законом,

загальних принципів правосуддя та накладається на специфіку адміністративно-процесуальних відносин (де суб'єкти за своїм процесуальним статусом, закріпленими правами та обов'язками є нерівними за своєю суттю, проте мають бути рівними у засобах та способах їх здійснення і захисту)» [3, с. 19].

У своїй дисертації В. О. Любарський ставить питання «про існування ще одного аспекту рівності учасників судового процесу перед законом і судом, сутність якого полягає в необхідності конструювання і застосування рівних (однакових) стандартизованих підходів до прав і обов'язків усіх осіб, які займають рівне (паритетне) становище у відповідному судовому процесі» [4, с. 94].

Вважаємо, що сутність даного принципу має полягати в недопущенні та забороні дискримінації (відповідно до КАС України), відсутності обмежень в доступі до правосуддя. Також, основою принципу рівності перед законом є ідея, що правила і стандарти, які застосовуються в адміністративному процесі, повинні бути зрозумілими і однаково застосовуватися до всіх. З огляду на нерівність учасників визначеного процесу у процесуальних правах, принцип рівності також передбачає, що всі учасники адміністративного процесу мають рівні можливості виражати свою точку зору, представляти докази і захищати свої інтереси, не повинно бути ніякої переваги чи обмеження доступу до інформації, судочинства, способів захисту для певних осіб чи груп. Вважаємо, що також не має бути не передбачених законом привілеїв, втім, навіть ті, що встановлюються законом можуть порушувати основу даного принципу, тому вони потребують окремого напрацювання.

Узагальнюючи, зазначимо, що принцип рівності усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом є фундаментальним для нашої правової системи. Через свою багатоаспектність і особливості адміністративно-процесуальних правовідносин, даний принцип гарантує, що справедливість та права людини є невід'ємними складовими сучасного суспільства. Забезпечення повного дотримання принципу вимагає системних зусиль в різних напрямках, з боку законодавця, суду, правозахисників та громадянського суспільства. Тільки за його дотримання і постійного вдосконалення адміністративний процес буде справедливим, об'єктивним і доступним для всіх.

Список використаної літератури

1. Кодекс адміністративного судочинства України. *Відомості Верховної Ради України* (ВВР). 2005. № 35–36, 37. Ст. 446.
2. Рішення Конституційного Суду України від 12 квітня 2012 року № 9-рп/2012 у справі за конституційним зверненням громадянина Трояна Антона Павловича щодо офіційного тлумачення положень статті 24 Конституції України (справа про рівність сторін судового процесу). *Офіційний вісник України*. 2012. № 32. Ст. 1202.
3. Куля В. С. Підходи до визначення поняття принципу рівності усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом. *Матеріали 77-ї наукової конференції професорсько-викладацького складу і наукових працівників економіко-правового факультету Одеського національного університету імені І. І. Мечникова* (23–25 листопада 2022 р., м. Одеса) / відп. ред. О. В. Побережець ; ред. кол.: А. Л. Святошнюк, Т. В. Степанова та ін. Одеса : Олді+, 2022. С. 18–21.
4. Любарський В. О. Рівність учасників судового процесу як конституційна засада судочинства в Україні : дис. ... к.ю.н. : 12.00.10. . Львів / Львівський університет бізнесу та права, 2021. 213 с.